

Вплив архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами

Віктор Осичанський, аспірант¹ (ORCID 0009-0009-1645-6946)

¹ Київський національний університет будівництва і архітектури, 03037, м. Київ, проспект Повітряних Сил, 31, Україна

АНОТАЦІЯ

Тези доповіді висвітлюють важливість архітектурного середовища для розвитку дітей з особливими потребами. Особлива увага приділяється принципам універсального дизайну та доступності, які сприяють створенню сприятливих умов для навчання та соціальної адаптації. Аналізуються ключові аспекти архітектурного середовища, такі як освітлення, просторове планування та естетичні параметри, які впливають на емоційний та когнітивний розвиток дітей. Підкреслюється необхідність інтеграції архітектурних рішень з педагогічними та психологічними підходами для забезпечення гармонійного розвитку дітей з особливими потребами.

Ключові слова: архітектурне середовище, універсальний дизайн.

1. ВСТУП

Тема впливу архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами є надзвичайно актуальною, оскільки, архітектурне середовище, яке враховує потреби дітей з інвалідністю, сприяє їхній соціальній інтеграції та рівним можливостям у навчанні та розвитку. Це включає доступність будівель, класних кімнат, ігрових майданчиків та інших просторів та сприяє кращій адаптації і соціалізації. Використання спеціальних меблів, адаптованих навчальних матеріалів та технологій сприяє створенню умов для рівного доступу до освіти для всіх дітей. Ці аспекти підкреслюють важливість створення архітектурного середовища, яке враховує потреби дітей з особливими потребами, для їхнього гармонійного розвитку та інтеграції в суспільство.

2. МЕТА РОБОТИ

Метою даної доповіді є дослідження та аналіз впливу архітектурного середовища на розвиток дітей з особливими потребами. Доповідь спрямована на виявлення ключових архітектурних рішень, які сприяють створенню сприятливих умов для навчання, соціальної адаптації та емоційного благополуччя дітей (принципи універсального дизайну та доступності, які забезпечують рівні можливості для всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних чи психологічних особливостей).

3. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Значення архітектурного середовища для розвитку дітей. Спеціальні заклади дошкільної освіти (СЗДО) є важливою складовою системи освіти осіб з особливими потребами в Україні [1]. Архітектурне середовище відіграє важливу роль у розвитку дітей, впливаючи на їхнє фізичне, емоційне та соціальне благополуччя. Зміни в сучасних підходах до дошкільної освіти вимагають адаптації архітектурної організації дошкільних закладів [2]. Добре спроектовані простори сприяють активному способу життя дітей. Затишне та естетично привабливе середовище може знижувати рівень стресу та тривожності у дітей. Використання природного освітлення, яскравих кольорів та природних матеріалів створює позитивну атмосферу. Інклюзивні простори, які враховують потреби всіх дітей, сприяють їхній соціалізації та взаємодії. Це особливо

важливо для дітей з особливими потребами, які можуть відчувати себе більш комфортно та впевнено в доступному середовищі. Архітектурне середовище може стимулювати навчання та розвиток мислення. Наприклад, інтерактивні зони, навчальні лабораторії та бібліотеки сприяють розвитку інтересу до знань та творчості. Безпечне середовище є основою для здорового розвитку дітей. Це включає наявність безпечних виходів, відсутність небезпечних матеріалів та конструкцій, а також забезпечення належного нагляду.

Вплив універсального дизайну на розвиток дітей з особливими потребами. Універсальний дизайн забезпечує доступність і безпеку фізичних просторів, що сприяє активному способу життя дітей з особливими потребами. Затишне та естетично привабливе середовище, створене за принципами універсального дизайну, може знижувати рівень стресу та тривожності у дітей. Інклюзивні простори, які враховують потреби всіх дітей, сприяють їхній соціалізації та взаємодії. Це особливо важливо для дітей з особливими потребами, які можуть відчувати себе більш комфортно та впевнено в доступному середовищі. Архітектурне середовище, створене за принципами універсального дизайну, може стимулювати навчання та розвиток мислення. Наприклад, інтерактивні зони, навчальні лабораторії та бібліотеки сприяють розвитку інтересу до знань та творчості. Універсальний дизайн забезпечує безпечне середовище, яке є основою для здорового розвитку дітей. Це включає наявність безпечних виходів, відсутність небезпечних матеріалів та конструкцій, а також забезпечення належного нагляду.

Доступність та безпека архітектурного середовища є важливими аспектами сучасного дизайну та архітектури. Вони забезпечують комфортне та безпечне середовище для всіх користувачів, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Доступність архітектурного середовища означає створення умов, за яких усі люди, незалежно від їх фізичних можливостей, можуть вільно пересуватися та користуватися об'єктами інфраструктури. Це включає:

— безбар'єрний доступ (відсутність фізичних перешкод, таких як сходи без пандусів або вузькі дверні прорізи).

— універсальний дизайн (підхід, який передбачає створення продуктів і середовищ, що можуть використовуватися всіма людьми без необхідності адаптації або спеціалізованого дизайну).

— інклюзивність (забезпечення рівних можливостей для всіх користувачів, включаючи людей з інвалідністю).

Безпека архітектурного середовища включає заходи, спрямовані на захист користувачів від потенційних небезпек. Це може включати:

— протипожежні заходи: (системи пожежної сигналізації, евакуаційні виходи та плани евакуації).

— структурна безпека: (використання міцних матеріалів і конструкцій, що витримують навантаження та природні катастрофи).

— ергономіка (проекування середовища, яке мінімізує ризик травм і забезпечує комфортне використання).

Безпека та функціональність є ключовими при проектуванні дошкільних закладів [3]. Важливість розвитку доступного та безпечного архітектурного середовища має багато переваг, як у соціальній, так і в економічній сфері.

Вплив архітектурного середовища на різні аспекти розвитку дітей з особливими потребами. Архітектурне середовище відіграє важливу роль у розвитку дітей з особливими потребами, впливаючи на їх фізичний, когнітивний, емоційний та соціальний розвиток.

Вплив на фізичний розвиток:

— доступність та безпека (важливо забезпечити безбар'єрний доступ до всіх приміщень та зон. Це включає пандуси, ліфти, широкі дверні прорізи та спеціально обладнані санвузли).

— стимуляція рухової активності (спеціально обладнані ігрові та спортивні майданчики, адаптовані для дітей з різними потребами, сприяють розвитку м'язової сили, координації та витривалості).

— сенсорна стимуляція (використання різних текстур, кольорів та форм у дизайні інтер'єрів допомагає розвивати сенсорні навички дітей).

— інклюзивність (архітектурне середовище повинно сприяти соціальній інтеграції дітей з особливими потребами [4]).

Вплив на психологічний розвиток:

— емоційний комфорт (гармонійне та естетично привабливе середовище сприяє емоційному благополуччю дітей).

— соціальна інтеграція (архітектурне середовище, яке сприяє взаємодії, допомагає дітям розвивати соціальні навички).

— психологічна підтримка (спеціально обладнані приміщення для релаксації та сенсорної інтеграції можуть допомогти дітям з особливими потребами знижувати рівень стресу та покращувати емоційний стан [5]).

Вплив на соціальний розвиток:

— інклюзивність та доступність (це сприяє їхній активній участі в соціально-економічному та політичному житті суспільства [5]).

— соціальна інтеграція (добре спроектовані простори сприяють соціальній взаємодії та інтеграції дітей з особливими потребами).

— сприяння незалежності (архітектурні рішення, що забезпечують безбар'єрний доступ та зручність використання, сприяють розвитку незалежності у дітей з особливими потребами).

4. ВИСНОВОК

Архітектурне середовище відіграє вирішальну роль у розвитку дітей, впливаючи на фізичне, емоційне та соціальне благополуччя. Добре спроектовані простори сприяють активному способу життя, зменшують стрес і тривогу, а також сприяють соціалізації та інтеграції. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір має важливе значення для їхньої соціалізації та розвитку навичок. Універсальний дизайн забезпечує доступність і безпеку, зменшуючи бар'єри для дітей з особливими потребами. Архітектурне середовище може стимулювати навчання, мислення і творчість, а також сприяти емоційному комфорту, соціальній інтеграції та психологічній підтримці.

Список літератури

- [1] Осичанський В. В. Перспективи розвитку в Україні системи архітектурно-планувальної організації спеціальних закладів дошкільної освіти. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА, 2024. Вип. 68. С. 325-334. URL: https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/01/2024/68_2024.pdf
- [2] Осичанський В. В. Перспективи розвитку в Україні системи архітектурно-планувальної організації спеціальних закладів дошкільної освіти. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «БУД-МАЙСТЕР-КІАС-2023». С. 47-48. URL: <https://drive.google.com/file/d/18Hg2JA7eP4qkqhJbW4szjTBIwela-9bW/view>
- [3] Осичанський В. В. Еволюція архітектури закладів дошкільної освіти на території сучасної України. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА, 2024. Вип. 69. С. 73-82. URL: https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/01/2024/69_2024.pdf
- [4] Шебек Н.М. Дизайн архітектурного середовища: виклики сьогодення. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Львів: НУ "ЛП", 2018. № 895. С. 105-110. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sa/vsi-vypusky/vypusk-895-2018/dyzayn-arhitekturnogo-seredovyshcha-vyklyky-sogodennya>
- [5] Кайдановська, О., Фінагєєва, А. (2021). Архітектурні аспекти соціальної адаптації дітей із особливими психологічними потребами. Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування, (61), 359–366. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.359-366>